

DZIENNIK POMORSKI

PRZEDPŁATA:

Miesięcznie w ekspedycji	2,55 zł.
Z odnośnieniem i w agencjach	2,65 "
Na poczekaniu, już z odnośnieniem	2,80 "
Kwartalnie w ekspedycji	7,65 "
Na poczekaniu już z odnośnieniem	8,67 "

Stawki i inne wypadki zwalniają Wydawcę z dostarczania numerów bez zwrotu — części kwoty abonamentowej.

OGŁOSZENIA:

na 4 stronie 6 łam. od wiersza mm. lub jego miejsca 15 gr., na 3 str. 30 gr., na 2 str. 60 gr. Dla W. M. Gdańska te same liczby w guldenach. Tłómaczenia i ogł. skomplikowane o 20 proc. drożej. Ogł. z innych krajów płatne tylko w walucie tychże. Terminowego ogłoszenia się nie gwarantuje.

Ogłoszenia przyjmuje się do godz. 9. przed poł.

Sroda Wiktora
Czwartek: Julji i Heleny

CHOJNICE, czwartek dnia 22. maja 1930 r.

Słońca wschód 3 58 zachód 19 55
Kiełczyca wschód 1 53 zach. 11 46

Zagadnienia Ukrainy

Sprawa popchnięcia Polski wbrew jej woli do starcia zbrojnego z Rosją została już u nas należycie wyświetlona. Prasa zagraniczna, która, poza bolszewicką, dość dyskretnie możliwość tę traktowała, nie przestała się jeszcze interesować tematem polsko - rosyjskiego konfliktu. Ostatnio pojawił się w berlińskim socjalistycznym piśmie „Vorwaerts“ ciekawy artykuł b. łotewskiego ministra spraw zagranicznych p. F. Zeelensa, zatytułowany „Niebezpieczeństwo na Wschodzie. Czy jest możliwa wojna polsko - rosyjska?“ W Polsce jednak, po postawieniu tej sprawy na dyskusję publiczną przez prasę narodową, po artykułach Dmowskiego, dosadnie i gruntownie ujmujących całe zagadnienie, i po wyjaśnieniach, danych przez naszego ministra spraw zagranicznych sprawozdawcy prasy amerykańskiej, okazało się ku powszechnemu zadowoleniu i uspokojeniu umysłów, że u nas nikt nie mógł nie może i nie będzie mógł pomyśleć o wywoł. jakiegokolwiek awantury wojennej z Rosją. Ucichły więc pogłoski dotąd niewiadomo przez kogo szerzone o rychłym wybuchu wojny i wróciła pewność, że Polska nie da się nikomu użyć do naruszenia pokoju na wschodzie Europy.

Tymczasem wyłonił się w prasie polskiej temat inny, ściśle jednak związany z kwestją stosunków polsko - rosyjskich. W kwietniowym próbnym numerze miesięcznika „Nasza Przyszłość“ wydawanym przez stronnictwo prawicy narodowej, pojawił się artykuł p. J. B. pt. „Problem Ukrainy“, Cóż się z niego dowiadujemy? Oto jakiegoż można wysunąć tezy z dziwnie bałamutnych rozważań p. J. B.: Polska jedna może zrealizować ideę wielkiej, niepodległej, sfederowanej z Polską Ukrainy. Jest do tego powołana przez swą ją misję dziejową. Nie można lokować Ukrainy w dzisiejszej Małopolsce Wschodniej, ale trzeba z naszych ziem wschodnich zrobić Piemont przyszłej Ukrainy. Ponieważ społeczeństwo ukraińskie nie jest przygotowane do rządzenia się we własnym państwie, przeto ukraińcy z naszych ziem wschodnich powinni, wyzbywszy się nieufności do Polaków i ufności do Niemców, pracować państwowo w Polsce i przygotowywać się do roli rządzących w Ukrainie.

Tylko tyle. Gdyby się chciało ogółowi polskiemu dokładnie wytłumaczyć sens, czy może bezsens ten powyższych, to trzeba by mu było przypomnieć i wyjaśnić wiele rzeczy z dawniejszej i bliższej historii. Polacy, którzy naogół mało znają i rozumieją własną historję, powinni się dowiedzieć: co to była Ukraina, czy i gdzie ona istniała, czy istniał lub istnieje jakiś jednolity naród ukraiński; czy ziemie wschodnie dawnej Rzeczypospolitej były lub nie województwami Korony Polskiej, co to była kozaczyzna, jakie znaczenie miały bunty kozackie, do czego doszedł Bohdan Chmielnicki, co oznaczał traktat hadziacki, który pozostał na papierze i nigdy nie wszedł w życie itd. itd. A dowiedziawszy się o tem, przekonaliby się niewątpliwie, że Polska nigdy nie dążyła do utworzenia niepodległości czy sfederowanej Ukrainy i że misję swoją dziejową urzeczywistniała przez rozszerzanie i gruntowanie swych własnych wpływów, polskiej kultury i cywilizacji na wschodnich rubieżach swego państwa, nietylko do Dniepru, ale i daleko poza Dnieprem.

Jeśli więc Polska nie miała nigdy zamiaru utworzyć odrębnej Ukrainy, to pomyślimy, czy byli lub są inni, którzy się tego zadania podjęli. Niewątpliwie tak. Utworzyć Ukrainę postanowili Niemcy, którzy do tej roboty poszli bądź bezpośrednio sami, bądź ze współudziałem dawnej monarchji austro-węgierskiej. Świadczą o tem fakty z bardzo niedawnej przeszłości, któreśmy przeżywali, na któreśmy własnymi oczyma mogli oglądać. Ale ludzie często patrzą i nie widzą, słyszą i nie rozumieją, łatwo i szybko zapominają. Przypomnę zatem zdarzenia najważniejsze.

Pogrzeb ś. p. ks. biskupa Lisieckiego.

Katowice. Dnia 19. 5. o godz. 9 rano rozpoczął się pogrzeb ś. p. ks. biskupa dr. Arkadiusza Lisieckiego, Przy trumnie, złożonej na katafalku w kościele katedralnym św. Piotra i Pawła, duchowieństwo odśpiewało wigilję, poczem metropolita krakowski ks. arcyb. Sapieha w asyście kleru odprawił pontyfikalną mszę żałobną. Na nabożeństwie p. Prezydenta Rzplitej reprezentował wojewoda śląski dr. Grażyński, wojsko reprezentował dowódca OK. V gen. dyw. Wróblewski. Wśród duchowieństwa znajdowali się ks. ks. biskupi Kubina i Okoniewski, biskup sufragan Tomczak, przedstawiciele kapituł z całej Polski. oraz księża z diecezji śląskiej. W nawach zajęła miejsce rodzina zmarłego arcybiskupa, a dalej członkowie komisji mieszanej z prezydentem Calonderem na czele, konsul Rzplitej Polskiej w Bytomiu Mal

homę, przedstawiciele Sejmu śląskiego, miasta władz rządowych i komunalnych, delegacji związków i stowarzyszeń, oraz bractw kościelnych ze sztandarami, jakoteż liczna publiczność. Po uroczystym nabożeństwie, w czasie którego chór katedralny odśpiewał mszę żałobną przy współudziale artystów opery katowickiej, ks. biskup Kubina wygłosił podniosłe kazania w języku polskim i niemieckim, poczem ks. bisk. Okoniewski odprawił wraz z duchowieństwem modły przy trumnie. O godz. 11,45 ks. biskup Okoniewski odprowadził w asyście duchowieństwa zwłoki do kaplicy kościelnej. Wśród śpiewu „Salve Regina“ złożono trumnę do grobowca w kaplicy kościelnej a orkiestra wojskowa odegrała marsz żałobny Chopina.

A więc wskaże najpierw na tajne roboty hakałystycznego „Ostmarkenverein“u“, prowadzone pod patronatem rządu pruskiego na terenie Galicji wschodniej, które „galicyjskich ukraińców“ podburzały przeciwko Polakom. dążyły do zniszczenia polskości tego kraju i przygotowywały podział administracyjny kraju koronnego Galicji z Lodomerją na Galicję Zachodnią — polską i Galicję Wschodnią — ruską, a raczej według nowej terminologii, spreparowanej przez Austrię — Galicję ukraińską. O tych praktykach niemieckich świadczą niezliczone dokumenty, które udało się redaktorowi Krysiakowi wydobyć z tajnego archiwum „Ostmarkenverein“u“ i które przed samą wojną w r. 1913 i 14 zostały opublikowane. Z Berlina przyszła do Wiednia inicjatywa i zachęta stworzenia większej Ukrainy z ziem ruskich, leżących poza granicami monarchji habsburskiej, które w połączeniu z Galicją Wschodnią stanowiłyby nowy kraj monarchji: Gross - Habsburg.

Niemcy, przygotowując taką Ukrainę, wiedzieli dobrze, że one a nie Austria będą tam panami sytuacji. Wszystko to było przewidziane w ogólnym planie wszechniemieckim, na podstawie którego prowadzona była ostatnia wojna światowa, a który miał ustalić hegemonję Niemiec od Hamburga do Bagdadu, a Austrię sprowadzić do roli podrzędnej. Przypomnę dalej częściową realizację tego planu przez zawarcie w Brześciu w dn. 9 lutego 1918 r. traktatu z Ukrainą, która wówczas, po zdobyciu Kijowa przez bolszewików, była zupełną fikcją. Wiemy, że do tej nibyto niepodległości Ukrainy włączono Chełmszczyznę i Podlasie, że tajnym układem Austria zobowiązała się oddzielić Galicję Wschodnią na rzecz przyszłego Gross - Habsburg i że wojska niemieckie podzieliły z wojskami austriackimi okupację nowo erygowanej Ukrainy.

Na co było potrzebne Niemcom utworzenie Ukrainy? Na to, na co się miała przydać odrębna Litwa, Kurlandja, czy Białoruś. Niemcy, szukając się do wojny z Rosją, wiedzieli dobrze, że z tego starcia musi wyniknąć utworzenie jakiegokolwiek Polski. Chodziło więc o to, ażeby ta Polska wypadła możliwie najmniejsza i najslabsza. To też Wilhelm II, sprzeciwiając się na radzie koronnej w początku stycznia 1918 radykalnym planom Ludendorfa i Hindenburga całkowitego rozdzielenia ziem polskich między Niemcy i Austrię, zgodził się na posunięcie granicy Prus aż pod Warszawę, na utworzenie Litwy z Wilnem jako stolicą i z księciem z rodu Hohenzollernów; zgodził się także na okrojenie Polski od wschodu i utworzenie Ukrainy. Tym sposobem państwo polskie byłoby ze wszystkich stron znakomicie obcięte, a w dodatku odgródzone od wschodu przez państewka buforowe (Puffer und Randstaaten), w którychby dominowały Niemcy.

Cel ten nie został całkowicie osiągnięty, albowiem Niemcy wojnę światową przegrali. Jednak plan wszechniemiecki nie został porzucony, a robota berlińska nad tworzeniem Ukrainy trwa dalej. Berlin jest dziś najsilniejszym centrem propagandy Ukrainy monarchistycznej, subsyduje znacznymi kwotami prasę ukraińską w Niemczech i w Polsce, wspiera finansowo „ukraińskie“ organizacje różnego typu w Małopolsce i na Wołyniu, a pod Berlinem na wszelki wypadek mieszka b. hetman Ukrainy Skoropadski.

Tak Niemcy robiły i robią Ukrainę.

A teraz powróćmy do tezy p. J. B. w „Naszej Przyszłości“ Gdyby je tak np. przeczytano na Wilhelmstrasse, w berlińskim Auswaertiger Amt, i gdyby na chwilę uwierzono w możliwość ich realizacji, uznaliby to chyba za znakomitą okazję. Polska gotowa byłaby zrobić naszą niemiecką robotę własnym wysiłkiem i własnym kosztem? „Mein Liebchen was willst du noch mehr?“ Ukraińcy będą zadowoleni, bo będą wspierani i przez nas i przez Polskę. Czynnikiem rozsądzającym Rosję będzie Polska a nie my, Niemcy, przyjaciele Moskwy. Bez wojny z Rosją Ukrainę zrobić się nie da. Polska więc będzie musiała wojować z Rosją. Gdyby tę wojnę Polska wygrała, co by się stać mogło tylko z naszą pomocą, to wtedy, jak słusznie twierdzi p. Zeelens na łamach „Vorwaerts“u“, taka nastąpiłaby zmiana równowagi sił na wschodzie Europy, że my, Niemcy, mu sielibyśmy otrzymać odpowiednią kompensatę, a więc odebrać Pomorze z Gdynią, Górny Śląsk, a może uzyskać inne poprawki granic. A rezultat w razie utworzenia Ukrainy byłby dla nas ten sam, któryśmy chcieli osiągnąć przez wojnę światową. Polska własnymi rękami odgrodziłaby się od Rosji i odsunęła od morza. Gdyby zaś Polska wojnę przegrała, to i wtedy za karę musiałaby utracić Pomorze i Śląsk.

Takby rozumowali Niemcy, gdyby uwierzyli w możliwość przyjęcia przez Polskę proponowanego przez p. J. B. planu stworzenia wielkiej niepodległej Ukrainy. Może jednak nie uwierzą.

To co przypomniałem o niemieckim programie utworzenia Ukrainy, powinno wystarczyć do należytej oceny programu polskiego, proponowanego przez konserwatywną „Naszą Przyszłość“ Ponieważ autor artykułu, polecając swój plan, apeluje do „trzeźwości“ politycznej, przeto dodać muszę, że za wysocę dziwną i niepokojącą uważam taką „trzeźwość“, która upatruje polską rację stanu w tem, co służy interesom obecnego i wrogiego nam państwa. Takiej samobójczej racji stanu Polska nigdy nikomu narzucić sobie nie pozwoli.

Joachim Bartoszewicz.

O program zachodni

W „Myśli Narodowej“ uzasadnia p. Stanisław Kozicki konieczność posiadania przez Polskę „Programu Zachodniego“.

„Stan rzeczy na zachodzie i nastawienie polityki niemieckiej — czytamy w artykule p. Kozickiego — nie wynikające zresztą z przypadku, lecz będące następstwem działania czynników geograficznych i historycznych, sprawiają, że naczelnym zagadnieniem polityki polskiej staje się przeciwstawienie się dążeniom niemieckim, godzącym w istnienie państwa polskiego.

Systemowi polityki niemieckiej, zwróconej frontem ku wschodowi, trzeba przeciwstawić system polityki polskiej, zwróconej frontem ku zachodowi. Programowi wschodniemu Niemiec trzeba przeciwstawić program zachodni Polski.

Program ten obejmować musi: 1) zagadnienie z dziedziny polityki zagranicznej, 2) zagadnienia z dziedziny wojskowej, 3) zagadnienia z dziedziny społecznej i gospodarczej. Polityka zagraniczna powinna opierać się na fakcie, iż bezpośrednie i najbliższe niebezpieczeństwa, jakie Polsce grożą, wynikają z dążeń rozbiorczych Niemiec; że — dalej — przed tem niebezpieczeństwem nie obronią nas żadne gwarancje międzynarodowe i pakt uroczyste, jeśli nie będziemy silni, i jeśli nie będziemy związani sojuszami z państwami silnymi i mającymi takie same, jak my, interesy.

Nie posiadając odpowiedniej kompetencji w sprawach wojskowych i nie mogąc dla zrozumiałych powodów wdawać się w szczegóły, mogę tylko powiedzieć, że kierownictwo armji polskiej musi wziąć za punkt wyjścia swej pracy fakt, że — jeśli grozi wojna w przyszłości — to będzie to wojna, wywołana przez Niemcy i w której Niemcy będą czynnikiem głównym i decydującym. Zarówno teoretyczne opracowanie możliwości wojennych, jak organizacja armji, muszą być przystosowane do tego faktu, wynikającego z politycznych przewidywań. Zbrojenia Niemiec na lądzie i na morzu muszą wpływać decydująco na stan zbrojeń polskich na tych dwóch terenach. Otwarta nasza granica zachodnia musi być zabezpieczona przez odpowiedni system fortyfikacji, idących od morza aż do pogranicza Czechosłowacji. Wreszcie musimy posiadać system dróg bi-

tych, wodnych i kolejowych, przystosowanych do potrzeb przyszłej wojny obronnej na pograniczu zachodnim.

Co się tyczy spraw społecznych i gospodarczych, to pas graniczny na zachodzie musi mieć ludność bezzwzględnie pewną, a więc polską, (całe Pomorze leży w obrębie tego pasa), a stan gospodarczy tej ludności powinien być otoczony szczególną troskliwością. Nie potrzebujemy chyba dodawać, że z powyższego wynika, iż cała polityka gospodarcza i społeczna państwa polskiego musi być dostosowana do tych zadań, które państwu narzuca konieczność zabezpieczenia przedewszystkiem swego bytu, a więc konieczność przeciwstawienia się dążeniom politycznym Niemiec na wschodzie.

Oto co rozumiemy pod programem zachodnim. Powinna go była Polska posiadać od początku swego odrodzenia państwowego. Dziś, gdy jesteśmy w przededniu rozpoczęcia nowego okresu w polityce europejskiej na skutek ewakuacji Nadrenji i odbudowy sił wewnętrznych Niemiec, nie mamy już ani chwili czasu do stracenia. Program zachodni nietylko musi być wypracowany, lecz musi być wcielony w życie. Opinia publiczna może się go jedynie domagać, przeprowadzić go może tylko rząd.

Oto dlaczego jest dziś tak pilnym zagadnieniem posiadania w Polsce takiego rządu, któryby rozumiał konieczność opracowania takiego programu zachodniego i umiał go wcielić w życie. Realizacją tego programu powinna znaleźć wyraz w najbliższym budżecie naszym nietylko w etacie ministerstwa spraw wojsk. (fortyfikacje i marynarka wojenna), lecz także w etatach szeregu innych ministerstw. Do zakresu wykonania tego programu należy też nieratyfikowanie umów, zawartych z Niemcami w dniu 31 października r. 1929, które są przeciw temu programowi kardynalnym wykreśleniem.

(Chodzi tu nietylko o rozwój, lecz wprost o istnienie państwa polskiego; dlatego to programowi zachodniemu, muszą być podporządkowane wszystkie inne zagadnienia polityki wewnętrznej i zewnętrznej Polski.

Wyroki na powstańców hinduskich.

Sholapur. Przywódca wojsk angielskich zatwierdził wyrok przeciwko 23 Hindusom, zamieszkanym w ostatnie wypadki M. in. uległy zatwierdzeniu wyroki, skazujące na 7 lat ciężkiego więzienia sekretarza kongresu narodowego i na 5 lat przewodniczącego kongresu, innych zaś członków na grzywnę w łącznej sumie przeszło 27,000 rupii

„Silne lotnictwo, silna obrona przeciwgazowa obroni Polskę i Pomorze“

Wybory na Śląsku

Wybory do Sejmu Śląskiego z dnia 11-go maja br. są klęską obozu rządzącego i zarazem świadectwem złego ich wpływu, jak pouczają następujące zestawienia.

1) Skład Sejmu Śląskiego przed wyborami i po wyborach.

Poprzedni Sejm Śląski wybrany był 24. 9. 1922 i początkowo składał się z: 17 Chrz. Dem. Korfatego, 7 NPR., 8 PPS., 2 bezpartyjnych, 12 Niemców, 2 socjalistów niemieckich.

Alle po przewrocie majowym r. 1926 i wywołanych nim rozłamach (z Chrz. Dem. przeszło do obozu rządowego 6, z NPR. 2, z PPS. 5, bezpartyjni 1), skład w chwili rozwiązania 12. 2. 1929 był taki: 14 rządowych, 11 grupy pos. Korfatego, 5 NPR., 3 PPS., 1 bezpartyjny, 12 Niemców, 2 socjalistów niemieckich.

Obecny skład będzie taki: 10 rządowych, 13 gr. pos. Korfatego, 3 NPR., 3 PPS., 15 Niemców, 1 socjalista niemiecki, 2 komunistów.

Znaczy to, że obóz rządowy, który wskutek przewrotu w r. 1926 zyskał naciskiem 14 mandatów w Sejmie, następnie, po czterech latach swych rządów, nietylko nie zdołał tego posiadania utrwalić lub powiększyć, jak się przechwalał stale, ale zmniejszył go z 14 na 10, czyli o blisko 30 procent, przestając zarazem być najsilniejszą grupą polską w Sejmie.

2) Rozkład głosów w wyborach do Sejmu Rzplitej z 4. 3. 1928 i w wyborach do Sejmu Śląskiego z 11. 5. 1928.

W wyborach do Sejmu Rzplitej z 4. 3. 1928 zdo były głosów: lista 1 rządowa BB. wraz z NPR 172 tys., lista 38 pos. Korfatego 119 tys., lista 2 PPS. i socj. niem. 76 tys., lista 18 niemiecka 177 tys., lista 36 komunistów 19 tys.

W wyborach do Sejmu Śląskiego z 11. 5. 1928 zdobyły głosów: lista rządowa 116 tys., lista pos. Korfatego i złączone mniejsze 148 tys., lista NPR złączona z listą p. Korf. 33 tys. lista PPS. 52 tys. i złączona z nią soc. niem. 25 tys., lista niemiecka 179 tys., lista komunistów 31 tys.

Ewakuacja Nadrenji zostanie rozpoczęta 20 a ukończoną 30 czerwca

Paryż. Odbyla się tu konferencja, w której wzięli udział premier Tardieu, min. Briand, amb. niemiecki w Paryżu v. Hoesch, wys. komisarz Tardieu, oraz gen. Guillaumat, Konferencja poświęcona była sprawie ostatniego opracowania szczegółów przeprowadzenia ewakuacji Nadrenji W wyniku narad osiągnięto całkowite porozumienie przyczem postanowiono, że całkowita ewakuacja trzeciej strefy Nadrenji przez wojska francuskie zostanie ukończona 30 czerwca rb. W tym dniu rząd Rzeszy zostanie oficjalnie zawiadomiony o zakończeniu ewakuacji Nadrenji.

O osadnictwo niemieckie nad granicą Polski.

Berlin. Rząd pruski zajmował się ustawą o pomocy dla prowincji wschodnich. Program przewiduje dotychczas 225 milionów na gwarancje na cele osadnictwa. Suma ta zdaniem nacjonalistycznych kół może wystarczyć na utworzenie za ledwie 7500 osad w ciągu najbliższych czteru lat. Kola te domagają się tworzenia rocznie conajmniej 5 tys. nowych osad.

Rząd pruski domaga się, aby oprócz preliminowanych 225 milj. marek wyasygnowano dalszych 300 milj., które byłyby rozłożone na okres najbliższych 4 lat. Rząd pruski wyasygnuje praw dopodobnie ze swej strony 40 milionów mk. na ten cel.

Zeppelin w drodze do Brazylii i Ameryki Pół.

W niedzielę przed wieczorem statek napowietrzny „Graf Zeppelin“ wyruszył z Friedrichshafen do Ameryki Południowej. Stąd zamierza udać się do Ameryki Północnej. Po przelecie nad górami w Besancon sterowy balon niemiecki skierował ponad Francją, a mianowicie przez Lugdun i Marsylję do Sewilli i zaopatrzył się w nową ilość potrzebnego gazu.

W Sewilli wsiedli do balonu jeszcze nowi pasażerowie oraz dorzucono pocztę, która przybyła przy pomocy samolotów z Niemiec. We wtorek o godz. 9,30 przed południem aerostat wyruszył dalej, mając na swoim pokładzie 20 nowych pasażerów z Sewilli, którzy razem z poprzednimi stanowią liczbę 42.

Z Sewilli do Pernambuco dr. Eckner zamierza przybyć w ciągu 48 godzin, przyczem zastrzegł że nie przedsięwzięcie wyścigu z żadnymi samolotami, któreby pragnęły z nim współzawodniczyć Chodzi tu głównie o ustanowienie linii pocztowej Zeppelina z Niemiec do Brazylii, gdzie niemiecka linja Kondor dalej rozwinie pocztę po kontynencie południowo- amerykańskim.

Jeżeli pogoda będzie sprzyjała, to Zeppelin wylądować na kilka godzin w Rio de Janeiro dla złożenia wizyty władzom brazylijskim, następnie odleci przez wyspy Bermuckie na Kubę, żeby po 2 dniach wylądować w Hawanie. Stamtąd „Zeppelin“ polecie do Lakehurst, wielkiego lotniska amerykańskiego, skąd wyruszy w powrotną podróż do Europy.

Cała ta trasa powietrzna trzeciej już podróży „Grafa Zeppelina“ do Ameryki wynosi 25,000 km.

Mowa Mussoliniego. — Program wielkiego narodu

Florence. Bawiący tu Mussolini wygłosił wielką mowę, skierowaną do faszystów i mieszkańców Florencji. Pierwszą część swej mowy Mussolini poświęcił omówieniu dzieła dokonanego przez faszystów w ciągu 8 lat, pozostawiania jego u steru władzy, następnie zaś oświadczył:

Wewnątrz kraju nie mamy już wrogów, którzyby wazyli się pokazywać z otwartą przyłbicą. Co się tyczy zaś tych Włochów, którzy będąc naszymi wrogami, przebywają poza granicami kraju, to wśród nich należy odróżnić dwie kategorie: 1) przywódców, którymi pogardzamy i których lekceważymy, 2) szerokie masy, co do których możemy być pewni, że pogodzą się one wkońcu z żelazną rzeczywistością naszego ustroju liktorskiego. Są jeszcze i inni wrogowie — przede wszystkim ignorancja tych wszystkich, którzy zagranicą chcą osądzić faszystów i którzy wciąż jeszcze myślą, że jesteśmy małym narodem a dotychczas nie dostrzegli, że już zbliżamy się do liczby 43 milionów dusz.

Poruszając sprawy morskie, Mussolini powiedział, że nie może być dla dumy narodu włoskiego nic więcej obrażającego, jak dopuszczenie myśli, że nasz ostatni program morski nie będzie zrealizowany. Otoż tu na tem miejscu ponownie stwierdzam, że ten program będzie zrealizowany co do tonny i, że 29 jednostek morskich z naszego nowego programu będą spuszczone na wody

Mowę swą zakończył Mussolini apelem: „Nam nie wolno spocząć. Jest to nam surowo wzbronione. Nietylko z powodu leżących przed nami zadań wewnątrz państwa, ale również z powodu coraz to nowych a zawsze niespodziewanych wybuchów płomieni, ukazujących się naokoło ze wszystkich stron na horyzoncie świata. Jutro rano będziecie tu oglądać rewję naszych wojsk, rewję bardzo imponującą. Ja tej rewji chciałem i ja ją zarządziłem, albowiem jakkolwiek mowy są rzeczą piękną, a nawet bardzo piękną, to jednak karabiny, mitraljezy, okręty, samoloty i armaty są rzeczą jeszcze piękniejszą, albowiem prawo, o ile mu nie towarzyszy siła, jest tylko czczym słowem, a już Machiavelli powiedział, że prorocy bez broni zginęli.

Takie lekcje historii i doświadczenia są w szczególności sposobem wymowne i wielki wywrzeć mogą wpływ.

Trzęsienie ziemi w Niemczech i Austrii.

Berlin. Z Hanoweru donoszą, że odczuto w okolicy miasta lekkie trzęsienie ziemi, złożone z 12 do 14 wstrząsów, posuwające się z południa na północ.

Wiedeń. W miejscowości Hallstadt (górna Austria) odczuto o godz. 17 lekkie trzęsienie ziemi Kierunek trzęsienia ziemi szedł z zachodu na wschód. W miejscowości St. Johann (Salzburg) odczuto również około godz. 17,16 14 wstrząsów następujących po sobie w krótkim czasie. Kierunek wstrząsów szedł z południa na północ.

Jest to dobre zwierciadło zarówno oparcia, jakie rządy obecne mają w społeczeństwie, jakoteż skutków, jakie one sprowadzają.

Jednym słowem wyraźna wskazówka dla rządów obecnych, aby skończyły swą działalność, pozbawioną oparcia w społeczeństwie i wywołującą skutki dla państwa szkodliwe. **St. St.**

Ogłoszenie.

W sprawie postępowania układowego kupcowej Heleny Renk w Chojnicach, znak akt 1. N. 6/29/9 w wykonywaniu art. 40. R. P. R. z dn. 6. marca 1928 r. Dz. U. nr. 27. poz. 244 wyznacza się w celu ustalenia listy wierzycieli termin do sprawdzenia wiarygodności na dzień 3. czerwca rb. o godz. 12 tej w Sądzie Powiatowym w Chojnicach, pokój nr. 3.

Lista sprawdzonych wierzycieli będzie wyłożona od dnia 4. 6. rb. w Sekretarjacie tegoż Sądu pokój nr. 3.

Od daty wyłożenia listy osoby interesowane mogą zaskarżyć w terminie 7 dniowym postanowienia nadzorca sądowego co do wciągnięcia lub odmowy wciągnięcia wiarygodności na listę do Sądu, który spór ostatecznie rozstrzyga. Rozstrzygnięcie Sądu nie pozbawia stron prawa wytoczenia powództwa przed Sąd właściwy, do sprawy winien być zapozwany nadzorca sądowy.

Chojnice, dnia 16. maja 1930 r.

M. Nagórski nadzorca sądowy.

Ogłoszenie.

W sprawie postępowania układowego kupca Oskara Weil ndta w Chojnicach, znak akt 1. N. 7/29/6 w wykonaniu art. 40 R. P. R. z dnia 6. marca 1928 r. Dz. U. nr. 27. poz. 244. wyznacza się w celu ustalenia listy wierzycieli termin do sprawdzenia wiarygodności na dzień 3. czerwca rb. o godz. 11-tej w Sądzie Powiatowym w Chojnicach, pokój nr. 3.

Lista sprawdzonych wierzycieli będzie wyłożona od dnia 4. 6. rb. w Sekretarjacie tegoż Sądu, pokój nr. 3.

Od daty wyłożenia listy osoby interesowane mogą zaskarżyć postanowienia nadzorca sądowego w terminie 7 dniowym, co do wciągnięcia lub odmowy wciągnięcia wiarygodności na listę do Sądu, który spór ostatecznie rozstrzyga. Rozstrzygnięcie Sądu nie pozbawia stron prawa wytoczenia powództwa przed Sąd właściwy, do sprawy winien być zapozwany nadzorca sądowy.

Chojnice, dnia 16 maja 1930 r.

M. Nagórski, nadzorca sądowy.

Szanownym naszym Odsprzedawcom komunikujemy niniejszem uprzejmie, że z powodu niesprawiedliwego ustalenia podatku,

sprzedaż hurtową soli monopolowej,

zwinęliśmy z dniem 20. 5. br.

Dom wysyłkowy **MERKUR**

właśc. Maks Kwasiąg
Chojnice.

1193

Wezwanie!

W każdej miejscowości urządzimy oddział. W tym celu poszukujemy odpowiedniej zaufanej osoby (zawód obojętny) jako

Kierownika (iczk)

Miesięczny dochód 150 do 200 dolarów. Uprasza się o korespondencję możliwie w języku francuskim lub niemieckim. Oferty piśmienne pod „Novelty“ do biura ogłoszeń „Par“ Poznań, Aleje Marcinkowskiego 11.

Wielki wybór

książek

religijnych, powieściowych oraz naukowych — najnowsze wydania:

Na zachodzie bez zmian.

Kodeks oraz postępowania karne ost. wyd.

Psychologia pedagogiczna - podręcznik do zawodu nauczycielskiego.

Ostatnie nowości Weyssenhoffa oraz Makuszyńskiego.

Spiewniki — książki kucharskie

poleca

Księgarnia

„Dziennika Pomorskiego“.

Przetarg przymusowy

W środę 28. 5. br. o g. 11:30 sprzedam w lokalu p. Jażdżewskiego pl. Jerzego 5 najwięcej dajacemu za gotówkę:

1 bufet.

Sikora

Kom. miejski. 1204

Przetarg przymusowy

W piątek 23. bm. godz. 7 przed poł. sprzedam w Lubni na sołectwie najwięcej dajacemu za gotówkę:

1 młokarnia marka

Hübner

1 mareż

8 warchlaków

1 wóz wyjazdowy.

Winkowski

Kom. sąd. Chojnice 1205

Przetarg przymusowy

W piątek 23. bm. godz. 12 przed poł. sprzedam w Brusach

2 rowery mało używane

1 kanapę i lustro z pod

stawką.

Zbiórka licytantów w składzie rowerów p. Wiktora

Gołunskiego.

Winkowski

Kom. sąd. Chojnice 1206

Przetarg przymusowy

Dnia 23. maja rb. sprzedam w Angowicach najwięcej dajacemu za gotówkę:

1 tucznik

1 rower damski.

Zbiórka licytantów o godz. 9 przed sołectwem.

W. Kowalski

Kom. sąd. Chojnice. 1201

Przetarg przymusowy

Dnia 23. maja rb. sprzedam w Angowicach najwięcej dajacemu za gotówkę:

2 jałówki.

Zbiórka licytantów przed sołectwem o godz. 9.

W. Kowalski

Kom. sąd. Chojnice 1203

Przetarg przymusowy

Dnia 23. maja 1930 o g. 11 sprzedam w Coldankach najwięcej dajacemu za got. 1 plug motorowy. (Fordschn) z plugiem Aniwersa.

Zbiórka licytantów przed majątkiem.

W. Kowalski

Kom. sąd. Chojnice 1202

Przetarg przymusowy

Dnia 23. maja r. b. sprzedam w Ogorzelinach najwięcej dajacemu za gotów. 1 krowę.

Zbiórka licytantów o godz. 12 przed sołectwem.

W. Kowalski

Kom. sąd. Chojnice 1199

Przetarg przymusowy

Dnia 23. maja rb. sprzedam w Ogorzelinach najwięcej dajacemu za gotów. 2 cielaki.

Zbiórka licytantów przed sołectwem o godz. 12.

W. Kowalski

Kom. sąd. Chojnice 1200

Sprzedam

parcele

ca. 5 morgowa

położoną przy mieście oddaloną 15 minut od dworca, nadająca się do budowy małych osad, w całości lub też w parcelach budowlanych. Reflektanci mogą się zgłosić piśmiennie lub ustnie do ekspedycji Dzien.

Pom. pod nr. 1198.

Od soboty, dnia 17. maja 1930 r.

Tanie wyroby bawełniane!!

Niebywała okazja korzysnego zakupu po bojeźnate niskich cenach!

Bielizniane, trwałe jakości	1.35 zł.
ręczniki kuchenne	0.85 „
ręczniki pręgowate, trwałe	0.95 „
ręczniki ciemne w kraty	0.95 „
nesel surowy, dobry wyrób	1.15 „
nesel surowy, ca 132 szerok. na prześcieradła	2.30 „
fartuchowe ca 115 szerok. nie trac. barwy w praniu	2.95 „
pościelowe, 80 szer. w kraty	1.25 „
pościelowe, 80 szerok. dobry wyrób	1.65 „
pościelowe, 160 szer. w kraty	2.95 „
pościelowe, linon biały, 140 szerok.	3.50 „
inlet, 80 szerok. różowy nie przepuszczaj. piór	2.95 „
sztuczny jedwab do prania, groszkow.	2.40 „
aksamit do prania, granatowy	3.20 „

Wielki wybór!

Proszę zwiędzić mój skład i przekonanie o nadzwyczaj dobrych jakościach wyżej wymienion. materiałów.

Juljusz Schreiber

Telefon 48.

Chojnice

Rynek 17.

KINO NOWOSCI

Dzisiaj w środę 21 bm. o godz. 8.15

Poraz ostatni! I. część filmu

Hrabia Monte Christo

We czwartek i piątek 22 i 23 bm o godz. 8.15

Druga i ostatnia część, sztandarowego superfilmu na rok 1931 pod tytułem

Hrabia Monte Christo

wdg. rozgłoszonej powieści Aleksandra Dumas'a

W rolach głównych:

Lil Dagover i Bernard Gretzke.

Walter Heyn

mistrz malarski

CHOJNICE, pl. Jagielloński 6

wykonuje wszelkie

prace malarskie — jak i malowanie powozów.

Wielki wybór:

tapet bord i listew

od 85 groszy

od zwyczajnego do wykintnego gatunku.

Rozwijaj i wzmacniaj szeregi

L. O. P. P.

Licytacja

na otręby żytnie 250 worków 15320 kg. odbędzie się na stacji Runowo-Krańskie dnia 27. 5. 1930 o godz. 13. P. K. P.

Stacja

Runowo-Krańskie

dnia 19. 5. 30 r.

Rakowski,

zawiadowca stacji 1191

Dobrze utrzymany rower męski

tanio na sprzedaż. 1195

ul. Gockowskiego 5

I p. pr.

Próżny pokój

z użytkowaniem kuchni od 1. 6. 30 r. do wynajęcia.

Nowa Ameryka 25.**Panienki**

do dzieci

poszukują zaraz. 1194

Sixowa,

browar, Chojnice.

Wzory na bluzki

do odprasowania poleca

Księgarnia

Dzien. Pomorskiego.

Od dnia 1.—31. maja br.

Od dnia 1.—31. maja br.

Wielka

Sprzedaz Jubileuszowa

<p>Materiały bawełniane!</p> <p>Bielizniane ca 70 szer. zł. 1.35 Bielizniane ca 80 szer. 1.50 Bielizniane ca 80 szer. 1.65 Pościelowe ca 135 szer. 3.50 Pościelowe ca 140 szer. linon 3.60 Pościelowe ca 160 szer. linon 4.20</p> <p>Inlety!</p> <p>Inlet różowy 80 szer. zł 2.95 Inlet różowy 80 szer. lepszy wyr. 3.30 Inlet różowy 160 szer. 5.95 Inlet czerwony gładki 80 szer. 4.50 Inlet 140 szer. 6.90 Drelach 115 szer. nie przepusz- 8.50 czający piór</p> <p>Fartuchowe!</p> <p>Fartuchowe, nesel zł 1.35 Fartuchowe, 1.75 Fartuchowe, ca 45 szer. 2.95 Fartuchowe, ca 115 szer. 3.30</p> <p>Materiały indantren na suknie i fartuchy 3.75 Indantren, lepszy wyrób</p> <p>Bawełniane materiały na suknie!</p> <p>Szewiot bawełniany zł 1.50 Muslin bawełniany 1.45 Muslin bawełniany 1.75 Ryps bawełniany 1.65 Popelina bawełniana 2.95</p>	<p>Materiały wełniane i jedwabie!</p> <p>Większa ilość sztucznych jedwabi do prania, przesliczne kolory zł 1.45 Woale, różne desenia, bajecznie tanio mtr. 2.95 Jedwabie sztuczne do prania, ładne desenia groszkowane 2.40</p> <p>Ceny jubileuszowe!</p> <p>Crepe de chine, czysty jedwab zł. 13.50 Crepe Meteor 19.75 Jedwab japoński, ładne wzory 15.— Toil de soie, jedwab do prania na koszule i sukienki 10.50 Eolienne, modne kolory 4.95 Eolienne, wielki wybór 8.50</p> <p>Materiały wełniane!</p> <p>Popelina, czysta wełna zł. 5.70 Popelina, czysta wełna, ładne kol. 6.50 Ryps popelina, modne kolory 8.20 Ryps popelina, 9.75 Ryps na suknie ca 100 szer. 12.90 Ryps na płaszcze ca 130 szer. 18.50 Epingle na płaszcze ca 130 szer. 20.20 Gabardyna na płaszcze sport. 21.— Gabardyna na płaszcze sport. 25.— Charmelaine, nowość 16.50 Georgette wełn. modne zł 3.95 Muslin wełniany od</p>	<p>Materiały męskie!</p> <p>Materiał. bawełn. na garnitury zł 6.50 Manchester, różne kolory 4.95 Manchester, lepszy wyrób 6.50 Ubraniowe, wyrób angielski 6.50 Ubraniowe 8.50 Ubraniowe, dobra jakość 13.50 Ubraniowe, kamgarn granat. 21.— Ubraniowe, bielski kamg. granat. 29.50 Ubraniowe, kamgarn lat. 21.— Ubraniowe, kamgarn bielski 28.50 Ubraniowe, 32.— Ubraniowe, 37.50 Paltotowe 14.— Paltotowe 21.— Paltotowe 28.— Paltotowe 32.— Materiały na spodnie w pasy zł 16.50 Materiały na spodnie w pasy 21.50 Materiały na spodnie w pasy 28.50 Spodnie kamgarnowe w pasy 31.50 Spodnie kamgarnowe w pasy 42.— Spodnie kamgarnowe białe sport. 39.— Spodnie kamg. czarne i białe kraty 32.— Czarny crepe na smokingi, surduty i fraki 26.50 Kamizelki frak. z metra 10.50</p>
<p>Ręczniki!</p> <p>Ręcznikowe do kuchni zł 0.85 Ręcznikowe 1.15 Ręcznik białe z brzegiem 1.30 Ręczniki białe 1.20 Ręczniki, płótno ziarnk. 2.90 Ręczniki kuchenne, czysto płócien. 2.40 Ręczniki adamaszkowe, z brzegiem 2.25 Prześcieradła kąpiel. frotté 5.50</p> <p>Firany</p> <p>Firany z metra zł. 0.70 Firany z metra 1.50 Firany z metra 1.95 Etaminowe 1.50 Filet ca 150 szer. 6.75 Komplet firan, białe 19.— Komplet firan 21.— Komplet firan 26.— Story żółte 1501 17.00 Story żółte 151 18.00 Firany kolorowe 18.50</p>	<p>Obrusy i serwety!</p> <p>Obrusy adamasz. ca 140 szer. zł. 3.90 Obrusy adamasz. ca 140 szer. 4.75 Obrusy adamasz, białe 125 185 8.50 Obrusy adamasz., białe 140 185 11.50 Obrusy adamasz., białe 140 185 13.50 Serwety 65 65 1/2 tuzina 13.75 Wielki wybór obrusów i kompletnych Garniturów białych i kolorowych.</p> <p>Dywany i chodniki</p> <p>Chodniki szpagatowe zł. 1.50 Chodniki szpagatowe 1.95 Chodniki szpagatowe 2.75 Chodniki kokosowe, kolor natur. 7.30 Chodniki kokosowe, bordeaux 7.60 Chodniki linol. zł. 7.50, 6.50 i 5.50 Dywany linol. 160 250 zł. 41.50 Dywany krajowe 200 300 85.00 Bogaty wybór dywanów Bouclé, Axminster i welourowych. zł. 5.95 Dywaniki</p>	<p>Pościelowe kolorowe!</p> <p>Pościelowe w kraty zł 1.10 Pościelowe w kraty 1.25 Pościelowe w kraty 1.75 Pościelowe 160 szer.</p> <p>Zefirowe</p> <p>Zefir na koszule dzien. ładne des. zł 1.35 Zefir na koszule dzien. eleg. 2.75 Zefir na koszule dzien. modne kol. 3.75 Popelina gładka na koszule dzien. 5.90</p> <p>Serwety</p> <p>Serwety kolorowe zł. 6.50 Serwety kolorowe 7.95 Obrusy gobelinowe 150 200 27.50 Obrusy Jaquard 6.50 Adamaszkowe nakr., dobra jakość 15.00 Gobeliny, ca 130 szer. mtr. 4.95 Materiały serwetowe kol. ca 140 szer. 4.75 Materiały serwetowe kol. ca 140 szer. 6.95 Kołdry, Liberty - Satin 52.50</p>

Olbrzymi wybór we wszystkich oddziałach!

Juljusz Schreiber, Chojnice

Telef. 48.

Rynek 17

Telef. 48.

W oddziale specjalnym:

Konfekcję damską, męską i dziecięcą
znajdzie każdy w przebogatym wyborze i najlepszych wyrobach.

Specjalnie niskie ceny!

Specjalnie niskie ceny!

Oddział modniarski!

Wielki wybór kapeluszy modelow.
Przeróbki wszelkich kapeluszy pdłg.
zyczenia. Dziennie napływ nowości.

Oddział towarów krótkich!

Wszelkie artykuły do krawieczyzny:
Guziki, nici, jedwab do szycia, obsady
koronki, kołnierzyki, wstążki itd. itd.

Od 1. do 31. maja br.

Od 1. do 31. maja br.

Wielka

1900

30

1930

Sprzedaz-

Jubileuszowa

we wszelkich bogato zaopatrzonych oddziałach.

Łask. uwagę zwracam na okna wystawne!

Juljusz Schreiber - Chojnice

Tel. 48

Rynek 17

Tel. 48

Wykwintna bielizna damska, pończochy jedwabne, najmodniejsze kolory. Elegancka bielizna trykotowa. Rękawiczki trykotowe i skórkowe.

Niskie ceny!

Niskie ceny!

Koszuleienne, kołnierzyki, krawaty, bogaty wybór. Kapelusze i czapki męskie. Bielizna trykotowa, dobry wyrób.

Niskie ceny!

Niskie ceny!

Większa ilość bielizny

z sztucznego jedwabiu różnych kolorów.

Ceny jubileuszowe — metr zł. 1,45.

Wool szwajcarski

śliczne desenia, podwójna szerokość, bajecznie tanio

Ceny jubileuszowe — metr zł. 2,95.